I. Kohanová – M. Porkertová – M. Slavíčková – S. Švecová

8

Argumentácia v matematike

pre 8. ročník ZŠ
a 3. ročník GOŠ

1. zošit

Projekt **MaTeK**

Orbis**P**ictus**I**stropolitana

1 Počtové výkony s celými číslami

A1

a Vyplň v tabuľke stĺpce 2 až 7.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
o 6 viac	7								
o 3 viac	4								
	1	–5	2	–7	3	–9	4		
o 2 menej	–1								
o 5 menej	–4								

b Nájdi zákonitosť v treťom riadku tabuľky a doplň ďalšie dve čísla, ktoré podľa tejto zákonitosti v postupnosti nasledujú. Zdôvodni svoje riešenie. Vyplň v tabuľke aj stĺpce 8 a 9.

A2

Ema dostala za úlohu určiť rozdiel medzi –46 a 175. Vie, že rozdiel znamená odčítať, tak čísla odčítala a dostala 175 – 46 = 129. Vypočítala úlohu správne? Zdôvodni svoj názor.

A3

Dedo v jeden chladný deň každé dve hodiny medzi 6:00 a 18:00 zaznamenával teplotu. Bola v priebehu jeho merania priemerná teplota kladná alebo záporná? Svoju odpoveď zdôvodni.

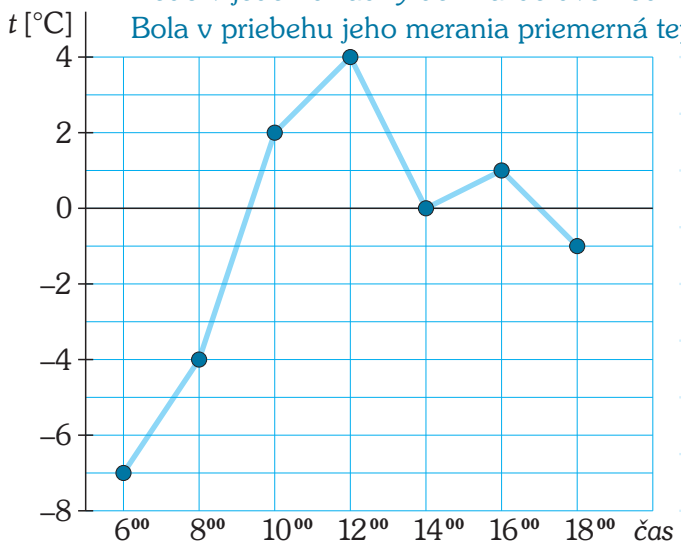

A4

Rozhodni, či sú nasledujúce tvrdenia pravdivé vždy, niekedy alebo nikdy a vysvetli, prečo si to myslíš.

a Súčet (nejakých) dvoch čísel je kladné číslo.

Pravdivé: vždy – niekedy – nikdy

Lebo

b Súčet dvoch záporných čísel je záporné číslo.

Pravdivé: vždy – niekedy – nikdy

Lebo

c Rozdiel dvoch záporných čísel je záporné číslo.

Pravdivé: vždy – niekedy – nikdy

Lebo

d Súčet kladného a záporného čísla je kladné číslo.

Pravdivé: vždy – niekedy – nikdy

Lebo

e Súčet absolútnych hodnôt dvoch záporných čísel je záporné číslo.

Pravdivé: vždy – niekedy – nikdy

Lebo

A5

Predstav si, že máš **po dve** magické závažia z každého druhu ako na obrázku.

M A G I

Ich rôzne kombinácie ti umožňujú vytvárať rôzne súčty. Napríklad:

$$M + 2A + G = 1 + 2 \cdot (-4) + 9 = 2$$

$$2M + 2G + I = 2 \cdot 1 + 2 \cdot 9 + (-26) = -6$$

a Má pravdu Lea alebo Teo? Zdôvodni svoj názor.

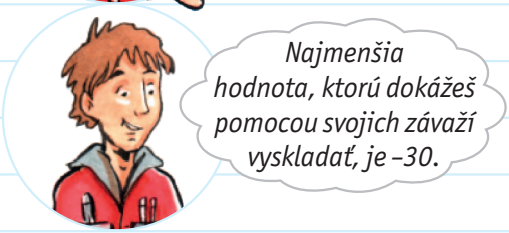

b Zo svojich závaží vyskladaj súčty 1, 2, 3 a 4.

A6

Vezmime si štyri po sebe idúce záporné čísla, usporiadané vzostupne, napr. –8, –7, –6, –5.
Ak medzi ne umiestnime znamienka + alebo –, dostaneme rôzne výsledky.

–8 + –7 + –6 + –5 = –26

–8 + –7 – –6 – –5 = –4

a Nájdi všetky ostatné možnosti umiestnení znamienok + a –. Vypočítaj výslednú hodnotu.

–8 ● –7 ● –6 ● –5 = ☐

–8 ● –7 ● –6 ● –5 = ☐

–8 ● –7 ● –6 ● –5 = ☐

–8 ● –7 ● –6 ● –5 = ☐

–8 ● –7 ● –6 ● –5 = ☐

–8 ● –7 ● –6 ● –5 = ☐

–8 ● –7 ● –6 ● –5 = ☐

–8 ● –7 ● –6 ● –5 = ☐

b V dvojici alebo v skupine vyberte štvoricu jednociferných po sebe idúcich záporných čísel. Doplň všetky možnosti znamienok + a – pre svoju štvoricu a vypočítaj výsledné hodnoty. Potom si navzájom skontrolujte výsledky.

☐ ● ☐ ● ☐ ● ☐ = ☐

☐ ● ☐ ● ☐ ● ☐ = ☐

☐ ● ☐ ● ☐ ● ☐ = ☐

☐ ● ☐ ● ☐ ● ☐ = ☐

☐ ● ☐ ● ☐ ● ☐ = ☐

☐ ● ☐ ● ☐ ● ☐ = ☐

☐ ● ☐ ● ☐ ● ☐ = ☐

☐ ● ☐ ● ☐ ● ☐ = ☐

c Preštudujte spolu, ako výsledky v úlohách a) a b) závisia od výberu znamienok.
Čo ste si všimli? Vytvorte čo najviac tvrdení.

Ak budú všetky znamienka mínus, výsledok bude vždy _____.

d Pani učiteľka napísala na tabuľu dve tvrdenia o ľubovoľnej štvorici po sebe idúcich záporných čísel.
Zdôvodni, prečo tvrdenia platia.

Tvrdenie 1: Ak budú všetky znamienka plus, výsledok bude vždy záporný.

Tvrdenie 2: Ak budú všetky znamienka mínus, výsledok bude vždy kladný.

A7 Doplň chýbajúce čísla tak, aby medzi číslami v hornom a v dolnom riadku jednej tabuľky bola vždy nejaká súvislosť. Vysvetli túto súvislosť.

7	6	5
–2	–3	

20	15	10
4	3	

–6	–8	–12
–3	–4	

2	4	8
3	6	

–4	–2	–6
6	8	

60	20	100
–30	–10	

A8 Predstav si, že máš nejaký zlomok. Vieš o ňom, iba to, že:
– jeho čitateľ je súčinom piatich kladných a troch záporných čísel,
– jeho menovateľ je súčinom štyroch kladných a dvoch záporných čísel.
Je hodnota tohto zlomku kladná alebo záporná? Zdôvodni svoju odpoveď.

A9

Rozhodni, či sú nasledujúce tvrdenia pravdivé vždy, niekedy alebo nikdy. Uveď aj dôvod.

a Absolútna hodnota súčtu dvoch záporných čísel je záporné číslo.

Pravdivé: vždy – niekedy – nikdy

Lebo

b Násobením troch po sebe idúcich čísel dostaneme záporné číslo.

Pravdivé: vždy – niekedy – nikdy

Lebo

c Podiel dvoch celých čísel nie je nula.

Pravdivé: vždy – niekedy – nikdy

Lebo

d Každé kladné číslo je väčšie ako ľubovoľné záporné číslo.

Pravdivé: vždy – niekedy – nikdy

Lebo

A10

Aritmagon je trojuholník s číslami vo svojich vrcholoch, ktoré určujú čísla na jeho stranách.

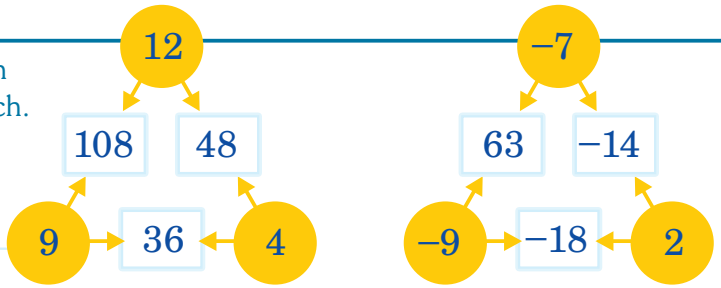

a Zisti, ako čísla vo vrcholoch súvisia s číslami na stranách aritmagonu.

Číslo na strane aritmagonu je vždy

b Doplň chýbajúce hodnoty v aritmagonoch.

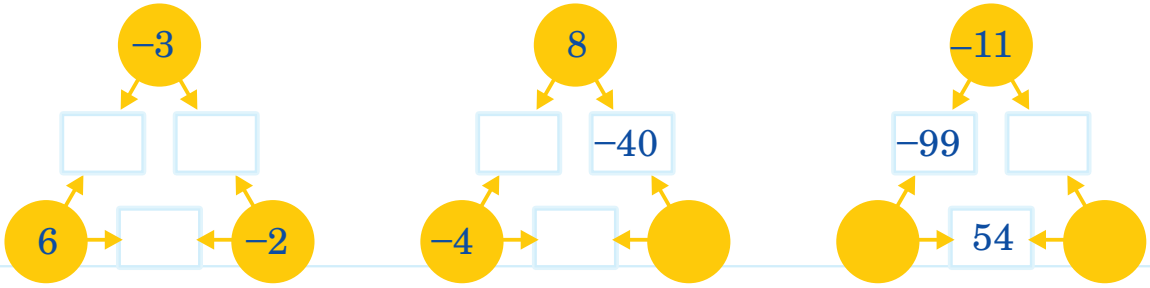

c Vyplň hodnoty vo vrcholoch, ak sú dané iba hodnoty na stranách.

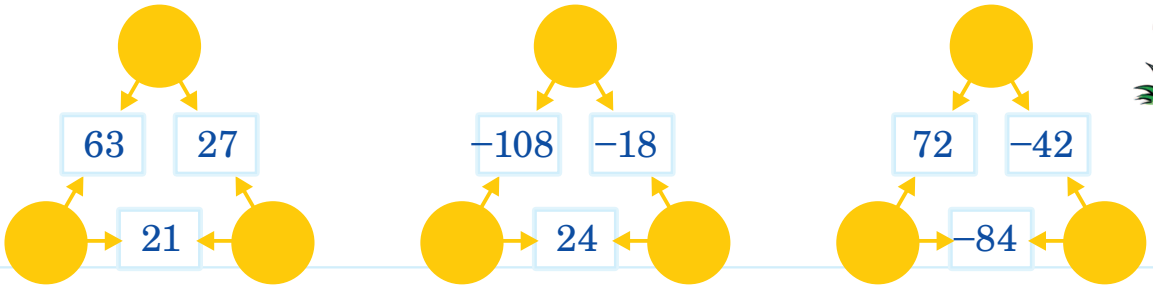

A11 Adam začal vypĺňať aritmagon a ako prvé napísal číslo 7 do horného vrcholu.

a Je jeho uvažovanie správne? Zdôvodni svoj názor. **b** Vyplň Adamov aritmagon.

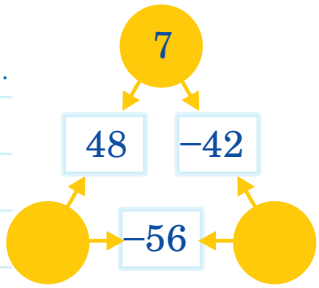

Áno – nie, lebo

A12 Ela vyslovila viacero tvrdení o aritmagonoch. Rozhodni, či má pravdu, a svoje rozhodnutie zdôvodni.

a Každý aritmagon má riešenie. **áno – nie**

Pretože

b Každý aritmagon s kladnými číslami na stranách, ktorý má riešenie, má ešte aj druhé riešenie.

áno – nie

Pretože

c Ak sú na stranách aritmagonu iba záporné čísla, aritmagon nemá riešenie. **áno – nie**

Pretože

d Ak zdvojnásobíme čísla na každej strane aritmagonu, zdvojnásobia sa aj čísla v každom vrchole.

áno – nie

Pretože

2 Obvod a obsah rovnobežníka

A1 Rozhodni, či sú nasledujúce tvrdenia pravdivé alebo nepravdivé, a zdôvodni, prečo si to myslíš.

a Všetky rovnobežníky sú štvorce. **áno – nie**

Lebo

b Niektoré rovnobežníky sú obdĺžniky. **áno – nie**

Lebo

c V každom rovnobežníku sú uhlopriečky rovnako dlhé. **áno – nie**

Lebo

d Ak je štvoruholník štvorec, potom je to rovnobežník. **áno – nie**

Lebo

e Ak je štvoruholník rovnobežník, potom je to štvorec. **áno – nie**

Lebo

f Každý rovnobežník má dve osi súmernosti. **áno – nie**

Lebo

g Niektoré rovnobežníky majú všetky strany rovnako dlhé. **áno – nie**

Lebo

A2 Nájdi chybný údaj v obrázkoch rovnobežníkov a zdôvodni, prečo bol chybný. Navrhni jeho opravu.

Chybný je nanajvýš jeden údaj na obrázku. Uvedom si však, že môže byť viac možností, ktorý to je.

a

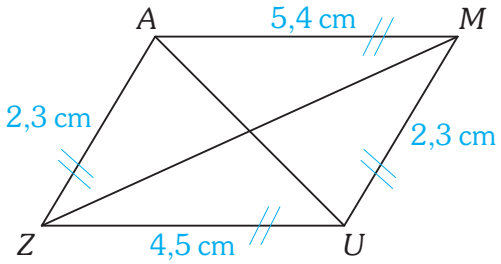

b

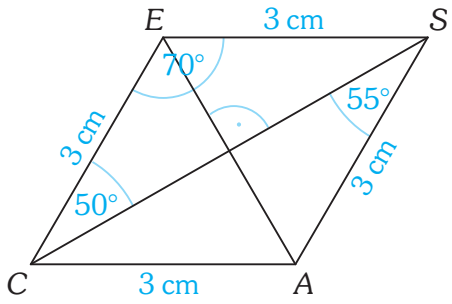

c

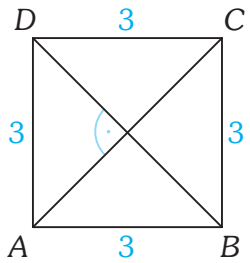

d

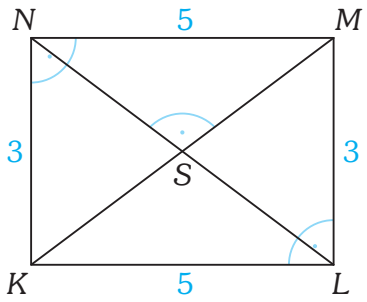

A3 Súrodenci Tina a Tomáš rysovali rovnobežníky. Kto z nich má pravdu? Zdôvodni svoje tvrdenie.

A4

a Dá sa určiť obsah rovnobežníka na obrázku bez akéhokoľvek výpočtu, ak vieš, že obsah obdĺžnika vpravo je 40 cm²? Zdôvodni.

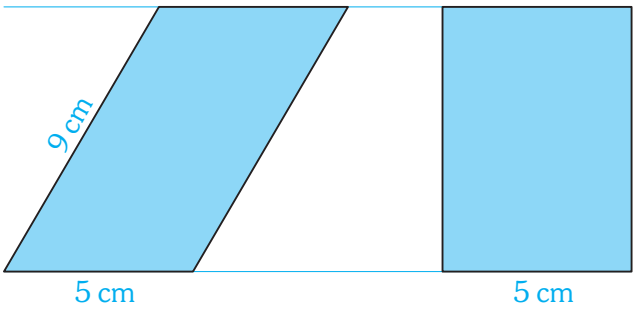

b Vypočítaj obsah rovnobežníkov.

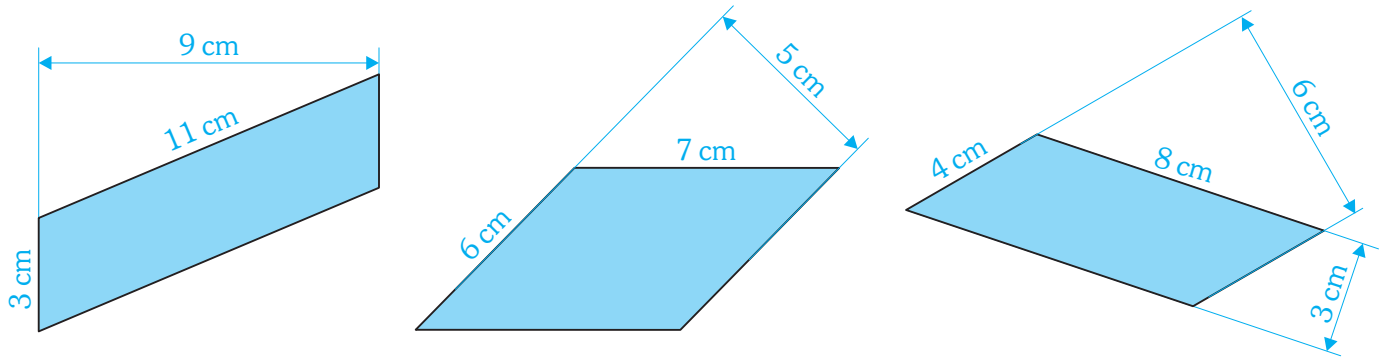

A5 Odpovedz na otázky a svoju odpoveď zdôvodni.

a Je obsah tohto rovnobežníka 70 cm² alebo 90 cm²?

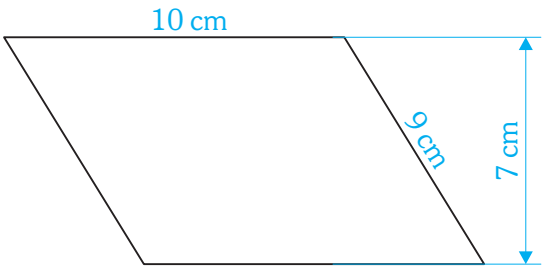

b Je obsah tohto rovnobežníka 30 cm² alebo 40 cm²?

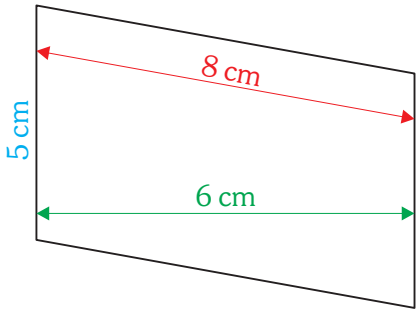

c Vysvetli, prečo obsah tohto rovnobežníka nie je 99 cm². Je jeho obsah viac alebo menej ako 99 cm²?

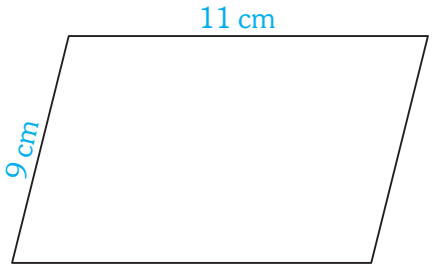

3 Číselné výrazy

A1 Peter si na štvorčekový papier kreslil postupnosť obrázkov psa. Každý ďalší pes v jeho postupnosti bol väčší ako predchádzajúci.

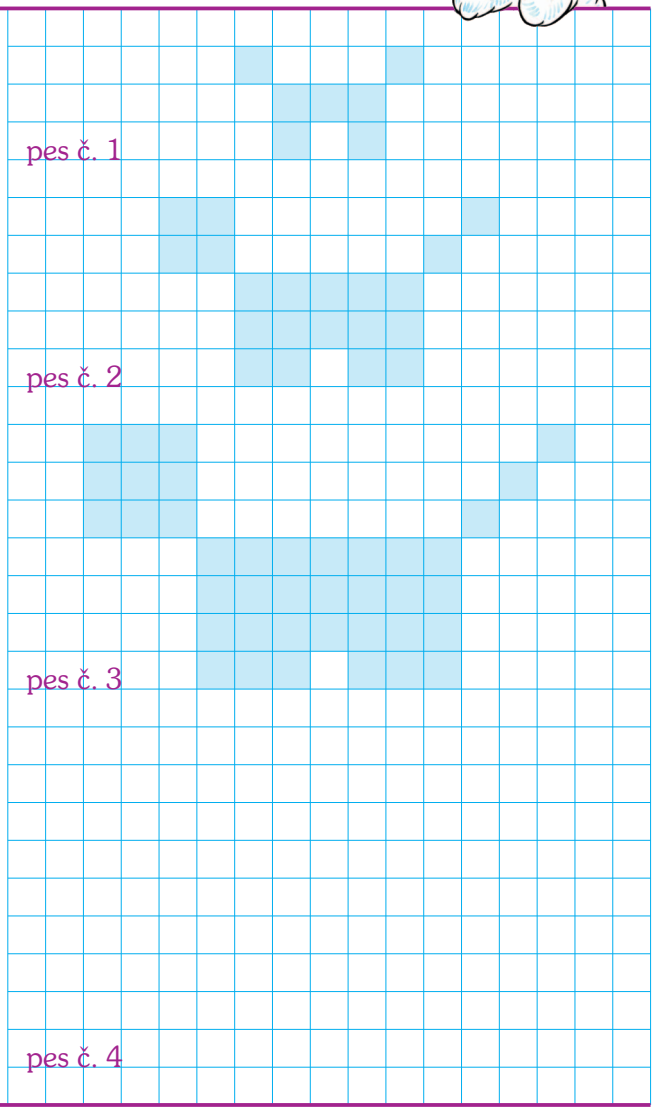

a Zisti, podľa akých pravidiel Peter kreslil psov vo svojej postupnosti, a podrobne opíš, ako by mal vyzerať pes č. 4.
Ako vieš, že tvoj postup je správny?

b Napíš číselný výraz, podľa ktorého Peter vypočíta počet malých štvorčekov na nakreslenie psa číslo 6 v tejto postupnosti.
Urč hodnotu tohto výrazu.

A2 Lienka sedembodková za svoj život zje v priemere 5 000 vošiek a dožije sa približne 100 dní.
Žiaci mali napísať číselný výraz, ktorý vyjadruje počet vošiek, ktoré lienka zje za 5 dní.
Vysvetli, čo by žiaci svojimi výrazmi vypočítali, a rozhodni, čí výraz je správny.

Nina

$5\,000 \cdot 5$

Marko

$5\,000 : 100 \cdot 5$

Tereza

$5\,000 : 20$

A3

Firma vyrába bazény štvorcového tvaru rôznych veľkostí.
Dno bazéna je tvorené modrými kachličkami, okolie (obvodová časť) bazéna jedným radom žltých kachličiek.

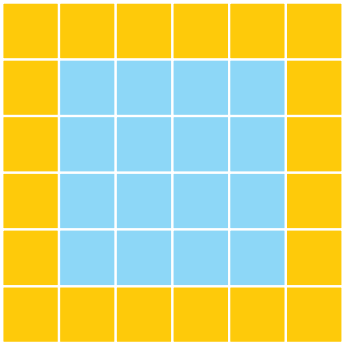

a Koľko žltých kachličiek má bazén, ktorého dno má 25 kachličiek?

b Koľko žltých kachličiek má bazén, ktorého dno má 100 kachličiek?

c Koľko žltých kachličiek má bazén, ktorého dolná obvodová strana má 6 žltých kachličiek?

d Koľko žltých kachličiek má bazén, ktorého jedna obvodová strana má 20 žltých kachličiek?

A4

Štvoruholník je rozdelený na štyri menšie obdĺžniky, ktorých obsahy sa dajú ľahko vypočítať.
Rozhodni, či sú číselné výrazy vyjadrujúce obsah štvoruholníka správne,
a vysvetli, čo jednotlivé časti výrazu znamenajú.

a

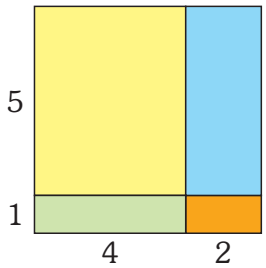

$(5 + 1) \cdot (4 + 2) = 20 + 10 + 4 + 2 =$

b

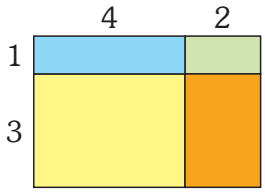

$1 \cdot 4 + 3 \cdot 4 + 2 \cdot 3 + 3 \cdot 4 = (1 + 3) \cdot (2 + 4)$

A5

Teo a Šimon podporujú fínskych hokejistov.
Poprosili preto tetu Elvíru, aby im ušila fínsku vlajku.
Chlapci jej chceli prácu uľahčiť – napísali jej, koľko z ktorej látky potrebuje.

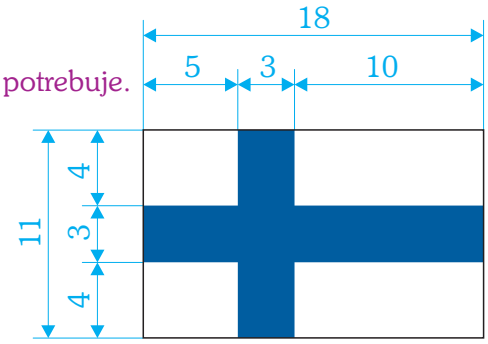

Teo	Šimon
biela: $2 \cdot 5 \cdot 4 + 2 \cdot 4 \cdot 10$	biela: $4 \cdot (18 - 3) \cdot 2$
modrá: $2 \cdot 3 \cdot 4 + 3 \cdot 18$	modrá: $3 \cdot 11 + 3 \cdot 18$

a Teta Elvíra sa čudovala, ako je možné, že obaja napísali pri bielej látke niečo iné.
Kto z chlapcov má pravdu? A ako by jej to mali vysvetliť?

b Keď Elvíra vypočítala plochu modrej látky, dostala iné číslo u Tea ako u Šimona.
Kde nastal problém? Zdôvodni svoju odpoveď a navrhni, ako problém odstrániť.

c V ktorých jednotkách sú pravdepodobne rozmery na obrázku? Zdôvodni svoju odpoveď.

d Napíš číselný výraz vyjadrujúci veľkosť žltej látky na švédskej vlajke.

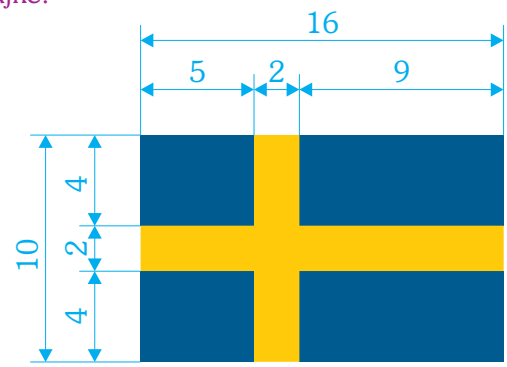

A6 V škole majú štvorcové stoly. Ak chce viacero učiteľov sedieť spolu, spájajú stoly podľa obrázka.

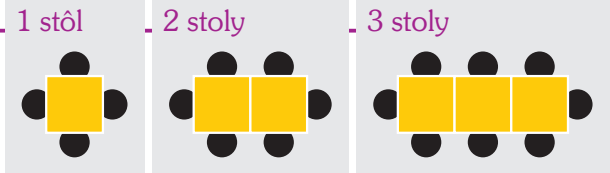

a Koľko učiteľov môže sedieť spolu, ak spojíme 5 stolov?

b Koľko učiteľov môže sedieť spolu, ak spojíme 8 stolov?

c Martin, Šimon a Lujza riešili úlohu s 20 spojenými stolmi rôzne. Dokonči ich riešenia a zdôvodni, či s nimi súhlasíš.

Martin

Ak sú spojené 2 stoly, je tam 6 stoličiek.
Pri 20 spojených stoloch bude 10-krát viac stoličiek ako pri 2 stoloch, teda _____ stoličiek.

Šimon

Stolov	1	2	3	4	...
Stoličiek	4	6	8	10	...

+ 2 + 2 + 2

Počet stoličiek sa stále zväčšuje o 2,
preto pri 20 stoloch bude 4 + (2 + 2 + … + 2) =
= _____ stoličiek.

Lujza

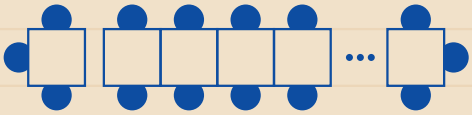

Každý pridaný stôl
znamená o dve stoličky navyše.
Na krajoch sú dva stoly s 3 stoličkami
a vnútri zvyšné stoly – každý s dvoma stoličkami.
Pri 20 stoloch bude spolu _____ stoličiek.

d Vypočítaj koľko učiteľov by mohlo sedieť spolu, ak by v telocvični spojili 100 takýchto stolov. Použi Šimonovo riešenie aj Lujzino riešenie.

A7

Napíš svoj dátum narodenia. Deň narodenia vynásob dvoma a potom desiatimi.
K výsledku pripočítaj číslo 73 a získané číslo vynásob piatimi.
Potom pripočítaj mesiac narodenia a od celkového výsledku odpočítaj číslo 365.

a Aký výsledok dostaneš?

b Rovnaký postup použi aj pre dátum narodenia tebe blízkej osoby. Aký výsledok dostaneš?

c Klára sa narodila 23. mája. Aký výsledok dostane?

d Ak niečí dátum narodenia je v tvare *d.m.*, kde *d* označuje deň narodenia a *m* mesiac narodenia, ako bude vyzerať výraz s premennými *d* a *m* opisujúci tento výpočet?

e Tento trik by sme mohli použiť aj na ohúrenie známych, ktorí trik nepoznajú – mohli by sme uhádnuť ich dátum narodenia iba na základe výsledného čísla.
Teraz však výsledok triku príliš zjavne pripomína dátum narodenia. Ktorý krok v triku môžeme vynechať, aby sme stále podľa výsledku vedeli určiť dátum narodenia? Zdôvodni svoj návrh.

f Výraz zjednoduš a vysvetli, ako trik funguje.

A8

Ema skladala stromčeky zo zápaliek.

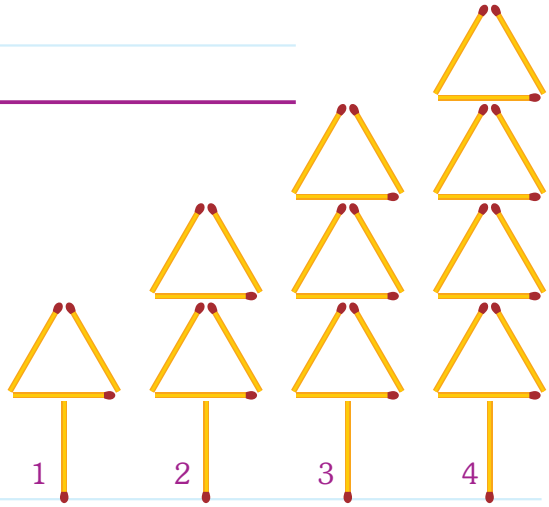

a Opíš, ako vyrobí stromček č. 5 zo stromčeka č. 4.

b Vyplň tabuľku o počte zápaliek v jednotlivých stromčekoch.

Číslo stromčeka	1	2	3	4	5	6			
Počet zápaliek									

c Koľko zápaliek bude potrebovať na stromček číslo 10?

d Koľko zápaliek bude potrebovať na stromček číslo 33?

e Ema označila písmenom *s* číslo stromčeka v tejto postupnosti.
Počet zápaliek potrebných na jeho poskladanie označila písmenom *z*.
Napíš výraz, pomocou ktorého určí počet zápaliek potrebných na poskladanie stromčeka číslo *s*.

A9 Po obvode štvorca je v rovnakých rozostupoch umiestnených niekoľko bodiek.

a Nakresli tri rôzne spôsoby, ako zistiť počet všetkých bodiek bez toho, aby ich bolo treba po jednej počítať.

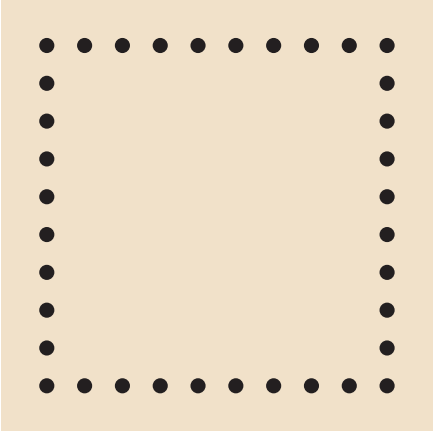

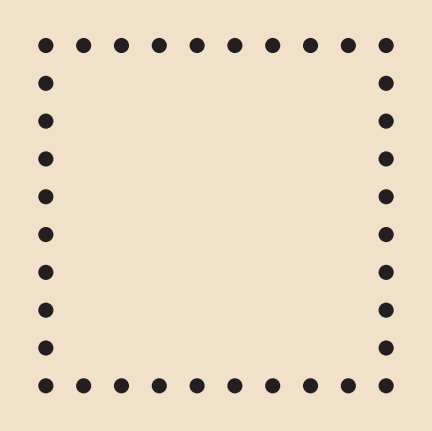

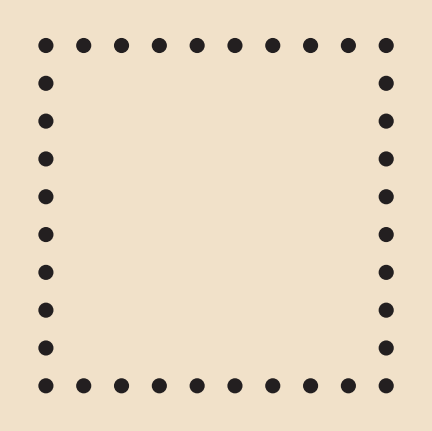

b Vyjadri číselným výrazom počet bodiek prislúchajúci ku každému spôsobu.

c Dostaneš vždy rovnaký výsledok? Prečo?

d Ako by sa zmenili tvoje číselné výrazy,

– keby bol počet bodiek pozdĺž jednej strany štvorca 15?

– keby bol počet bodiek pozdĺž jednej strany štvorca 100?

– keby sme označili počet bodiek pozdĺž jednej strany štvorca písmenom *b*?

e Keby bolo po obvode nejakého štvorca spolu 80 bodiek, koľko by ich bolo pozdĺž jeho jednej strany?

f Existuje štvorec, okolo ktorého by bolo spolu 85 bodiek? Zdôvodni svoju odpoveď.

A10 Matilda si zo zvyšných kamienkov z diamantového maľovania vyskladala postupnosť troch obrázkov.

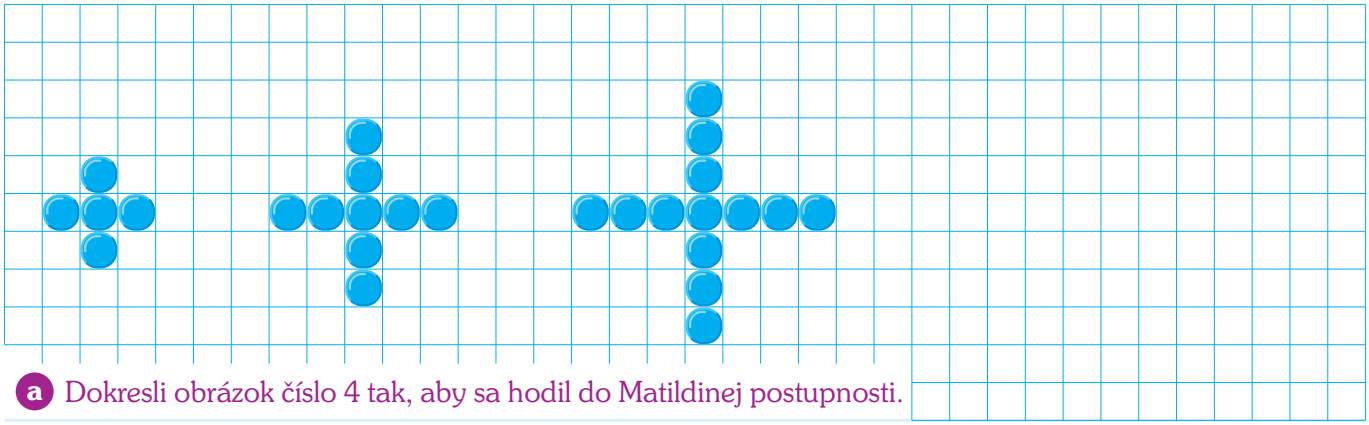

a Dokresli obrázok číslo 4 tak, aby sa hodil do Matildinej postupnosti.

b Vysvetli, ako Matildina postupnosť rastie.

c Matilda chcela vedieť, či bude mať dosť kamienkov aj na obrázok číslo 10. Poprosila teda svojich bratov, aby jej pomohli s výpočtom. Čí postup sa ti zdá lepší a prečo?

Ondrej

Číslo obrázka	1	2	3	4	...
Počet kamienkov	5	9	13	17	...
		+ 4	+ 4	+ 4	

Počet kamienkov sa stále zvyšuje o 4, stačí teda k 5 kamienkom z prvého obrázka pripočítať 4 kamienky 9-krát.

Potrebuješ $5 + 4 \cdot 9 = 5 + 36 = 41$ kamienkov.

Erik

Každý tvoj obrázok má štyri ramená a jeden fixný kamienok v strede. Ramená majú takú dĺžku, ako je číslo obrázka.

Na obrázok číslo 10 budeš potrebovať $4 \cdot 10 + 1 = 41$ kamienkov.

d Bratia jej napísali aj vzorec, ktorým nájde počet kamienkov pre ľubovoľný obrázok číslo n. Vysvetli, čo znamenajú jednotlivé písmená a čísla v ich vzorcoch.

Ondrej:

$k = 5 + (n - 1) \cdot 4$

Erik:

$k = 4 \cdot n + 1$

e Existuje v Matildinej postupnosti obrázok, ktorý obsahuje 101 kamienkov? Ako to vieš?

A11 Počas leteckej šou letí letka lietadiel vo W-formácii.

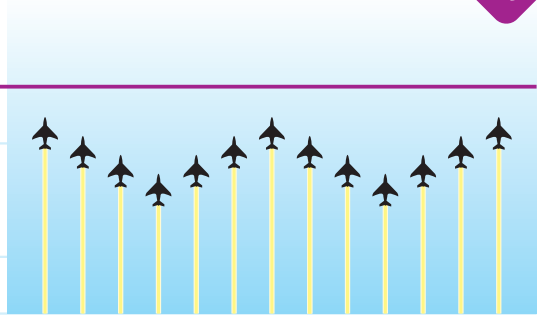

a Opíš, ako sa zväčšuje počet lietadiel vo W-formácii.

b Doplň tabuľku.

Číslo W-formácie	1	2	3	4	5	6					
Počet lietadiel	5		13								

c Koľko lietadiel by bolo v W-formácii číslo 10?

d Koľko lietadiel by bolo vo W-formácii číslo 25?

e Napíš výraz, ktorý určuje počet lietadiel *l* vo W-formácii číslo *n*. Vysvetli, ako ho dostaneš.

$l =$

f Žiaci diskutovali, či existuje W-formácia, v ktorej by bolo 75 lietadiel. S kým súhlasíš a prečo?

A12

Slančíkovci chcú premaľovať plot na chalupe. Patrik a Jasmína sa ponúkli, že časť plota natrú. Chceli ale najprv vedieť, koľko dostanú zaplatené. Pán Slančík povedal: „Záleží na tom, akú dĺžku plota natriete. Za jednu latku vám dám 0,70 eura.“

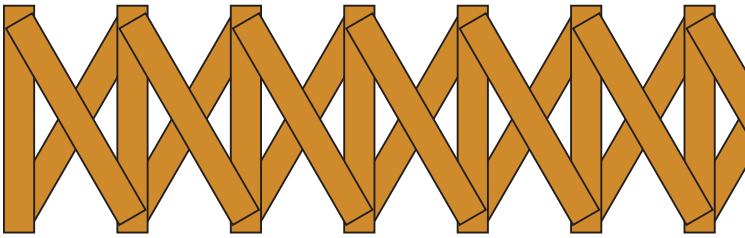

Preštuduj si Patrikov i Jasmínin postup, ako chceli určiť počet latiek pre ľubovoľnú dĺžku plota.

dĺžka 1

dĺžka 2

dĺžka 3

Patrik

$d_1 = 2 + 2 = 2 \cdot 1 + (1 + 1) = 4$

$d_2 = 2 \cdot 2 + 3 = 2 \cdot 2 + (2 + 1) = 7$

$d_3 = 2 \cdot 3 + 4 = 2 \cdot 3 + (3 + 1) = 10$

Plot vieme vždy rozdeliť na niekoľko rovnakých úsekov. V strede je stále kríž z dvoch latiek, po krajoch kríža sú vertikálne latky. Tých je vždy o 1 viac ako dĺžka plota. Pre ľubovoľnú dĺžku n bude n krížov, teda $2 \cdot n$ latiek a po krajoch krížov o 1 latku viac ako dĺžka plota, teda $n + 1$.

$d_n = 2 \cdot n + (n + 1)$

Jasmína

$d_1 = 3 \cdot 1 + 1 = 4$

$d_2 = 3 \cdot 2 + 1 = 7$

$d_3 = 3 \cdot 3 + 1 = 10$

Každý úsek vždy pozostáva akoby z rímskeho čísla IX (deväť), teda z 3 latiek a potom buď nasleduje ďalší „Riman“ alebo ukončenie vertikálnou latkou. Pre ľubovoľnú dĺžku n bude n rímskych deviatok, teda $3 \cdot n$ latiek a na koniec ešte jedna latka.

$d_n = 3 \cdot n + 1$

a Čí postup je správny? Zdôvodni svoju odpoveď.

b Koľko latiek bude v plote dĺžky 19? Počítaj oboma spôsobmi.

Patrikov spôsob:

Jasmínin spôsob:

c Koľko eur dostane Patrik, ak namaľuje plot dĺžky 12, a koľko Jasmína, ak namaľuje plot dĺžky 14?

A13 V bonboniére sú dva druhy cukríkov – okrúhle dukátiky a štvorcové karamelky. Rozmery krabice určujú, koľko je v bonboniére radov a stĺpcov dukátikov.

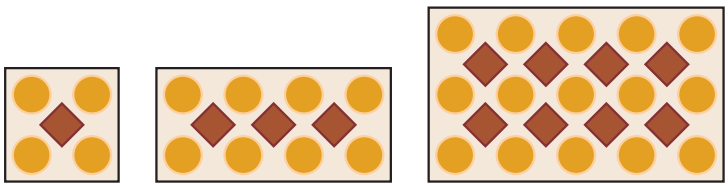

2×2 2×4 3×5

a Vymysli spôsob, ako určíš, koľko karameliek je v ľubovoľnej takejto bonboniére. Zdôvodni, prečo je tvoj spôsob správny.

b Koľko cukríkov spolu je v bonboniére s rozmermi 5×6?

c Keby bol rozmer krabice $m \times n$, koľko by tam bolo dukátikov a koľko karameliek?

d Dorotka tvrdí, že mali doma presne takúto bonboniéru a bolo v nej 12 karameliek. Aké mohla mať bonboniéra rozmery? Zdôvodni svoju odpoveď.

A14 Žiaci mali určiť, koľko zápaliek potrebujú na poskladanie radového domu v n-tom obrázku.
Laura napísala výraz: $z = 5 + (n - 1) \cdot 4$
Majo napísal: $z = 4 \cdot n + 1$
Nela im na to povedala: „Niekto z vás to nemá dobre, veď máte rôzne odpovede!“

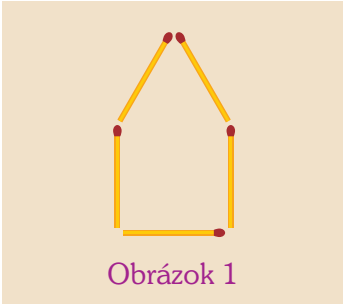
Obrázok 1

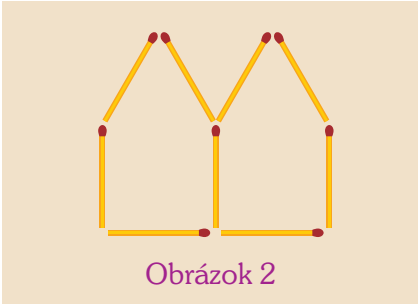
Obrázok 2

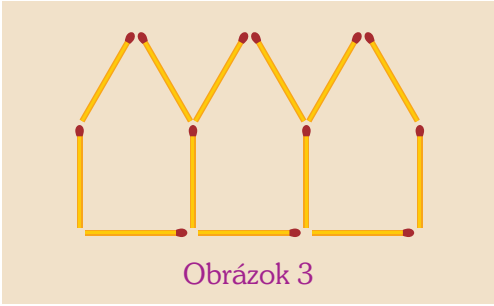
Obrázok 3

a Má Nela pravdu? Vysvetli to.

b Skús vysvetliť, ako svoj výraz dostala Laura a ako Majo.
Čo znamenajú čísla a premenné v ich výrazoch v súvislosti s obrázkami?

A15 Napíš výraz vyjadrujúci počet bodiek b v obrázku číslo n v postupnosti na obrázku.
Vysvetli, čo znamenajú jednotlivé písmená a čísla v tvojom výraze.

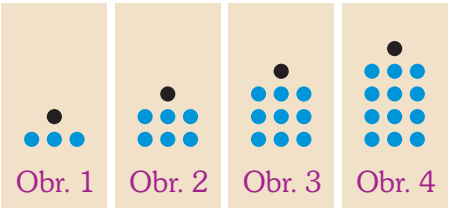
Obr. 1 Obr. 2 Obr. 3 Obr. 4

A16 Daný je štvorec so stranou dĺžky a. Vysvetli, ako treba štvorec rozdeliť zvislými alebo vodorovnými čiarami na zhodné časti tak, aby jedna jeho časť mala obsah:

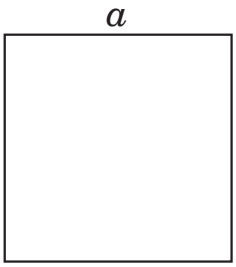

a $S = a \cdot \frac{a}{2}$

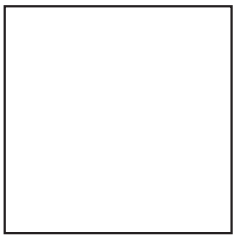

b $S = \frac{a}{3} \cdot \frac{a}{3}$

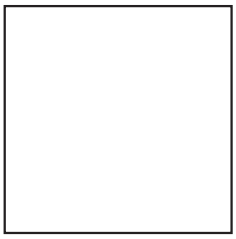

c $S = \frac{a}{2} \cdot \frac{a}{3}$

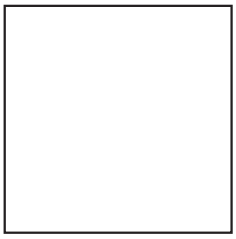

A17 Nakresli postupnosť prvých troch obrázkov, ktoré zodpovedajú výrazu $s = 2n + 2$, kde s je počet vyfarbených štvorčekov v obrázku číslo n.

4 Obvod a obsah trojuholníka

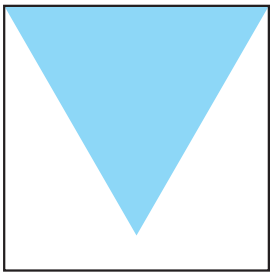

A1

Vnútri štvorca je rovnostranný trojuholník. Obvod trojuholníka je 51 cm.
Peter a Milica hľadajú obvod štvorca.
Dopíš chýbajúci text v ich riešeniach tak, aby riešenie mali obaja správne.

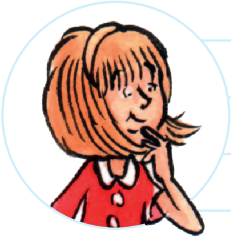

Keďže je trojuholník _____,
jeho obvod vypočítame ako _____,
kde a je strana _____ i štvorca. Preto a = _____ = 17 cm.
Obvod štvorca vypočítame ako o = _____, teda $o = 4 \cdot 17$ = _____.

Každá strana tohto trojuholníka je _____
ako _____ strana štvorca.
Štvorec má ale o _____ stranu viac ako trojuholník.
Preto stačí k obvodu trojuholníka pripočítať ešte
_____, čo je jedna _____ obvodu trojuholníka.
Dostaneme preto $51 + \frac{1}{3} \cdot 51$ = _____.

A2

Útvar na obrázku pozostáva z rovnostranných trojuholníkov –
z troch malých a z jedného veľkého. Urč obvod tohto útvaru,
ak vieš, že strana malého trojuholníka meria 5,5 cm.

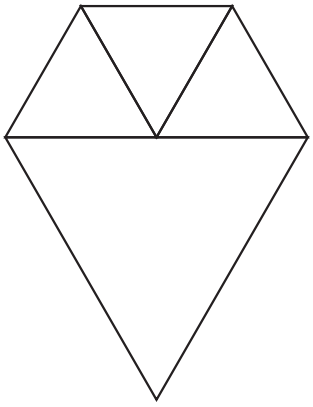

A3

Bez akýchkoľvek výpočtov urč, ktorý z útvarov *SIO* a *ITKO* má väčší obvod. Svoju odpoveď zdôvodni.

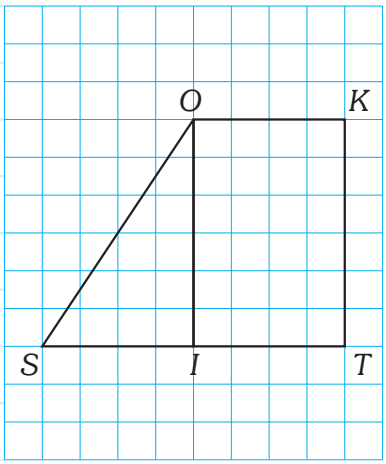

A4 Rovnoramenný trojuholník má základňu dĺžky 4 cm a ramená neznámej dĺžky m.
Rozhodni, či obvod tohto trojuholníka vyjadrili Tina a Tomáš správne. Zdôvodni svoju odpoveď.

Tina

$o = 4 + m + m$

$o = 4 + 2m$

Tomáš

$o = 4 + m + m$

$o = 4 + 1m + 1m$

$o = 6m$

A5 Juro vypočítal obsah trojuholníka na obrázku. Je jeho riešenie správne? Zdôvodni svoju odpoveď.

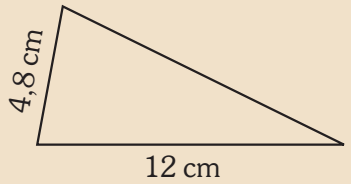

$12 \cdot 4{,}8 = 57{,}6$

$57{,}6 : 2 = 28{,}8$

Obsah trojuholníka je 28,8 cm^2.

A6 Katka hovorí: „Ak chceš vypočítať obsah rovnoramenného trojuholníka, musíš určiť polovicu základne a tú vynásobiť výškou.“
Sofia hovorí: „Najprv musíš vynásobiť základňu a výšku a až potom to celé vydeliť dvoma.“

a Čí návod je správny? Prečo?

b Aký ďalší správny návod by ešte mohli dievčatá vysloviť?

A7

Tina a Tomáš rysovali trojuholníky. Kto z nich má pravdu? Zdôvodni svoju odpoveď.

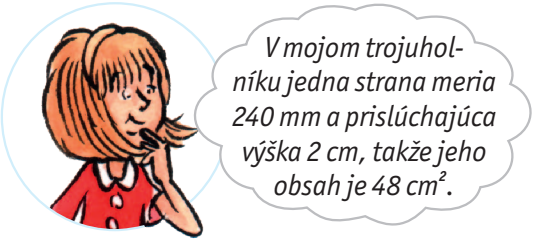

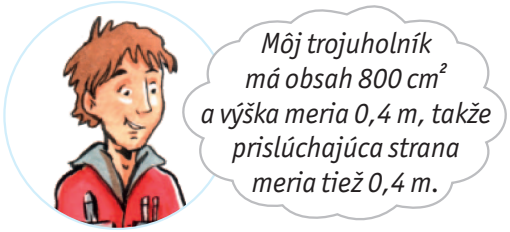

A8

Zuzka porovnávala obsahy červeného a zeleného trojuholníka. Povedala: „Obsah červeného trojuholníka je štyrikrát väčší ako obsah zeleného, lebo jedna jeho strana je štyrikrát väčšia ako strana zeleného trojuholníka.“ Má pravdu? Zdôvodni svoj názor.

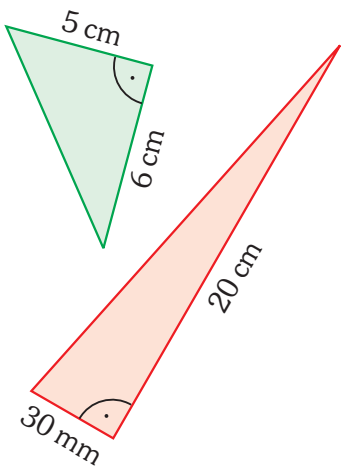

A9

Kam musíme premiestniť bod *E*, aby vznikol trojuholník s rovnakým obsahom a

a bol pravouhlý?

b bol rovnoramenný so základňou *CD*?

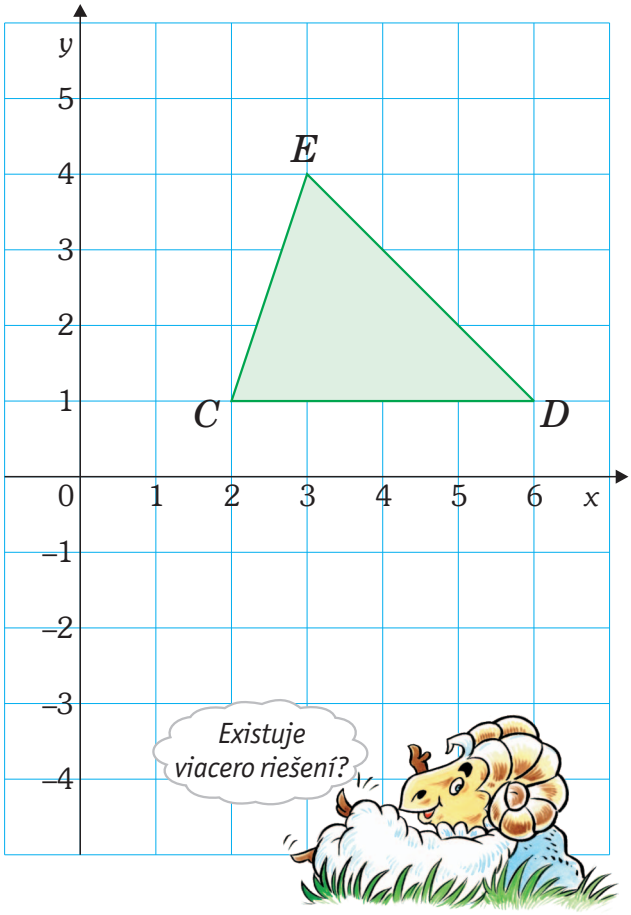

A10

Soňa nebola celý týždeň v škole pre chorobu.
Od spolužiačky Majky si odpisovala poznámky z matematiky a bol tam aj takýto príklad:

Zapíšte vzťah na výpočet obsahu trojuholníka vyznačeného vo štvorci so stranou dĺžky *a*.

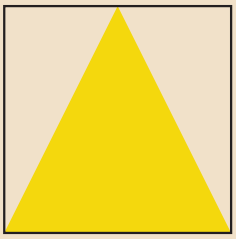

$$S = \frac{a \cdot a}{2}$$

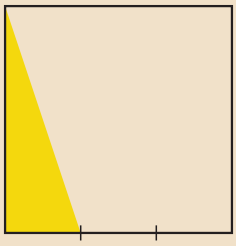

$$S = \frac{\frac{a}{3} \cdot a}{2}$$

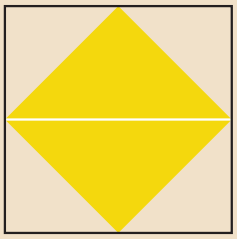

$$S = \frac{a \cdot \frac{a}{2}}{2} \cdot 2$$

Soňa vôbec nerozumie, akým spôsobom Majka na tieto vzorce prišla. Vysvetli jej to.

A11

Trojuholník *MOC*, ktorého obvod je 48 cm, je umiestnený do obdĺžnika *OCEĽ*. Oliver tvrdí, že obsah trojuholníka *MOC* je určite viac ako 100 cm². Má pravdu? Ako to vieš?

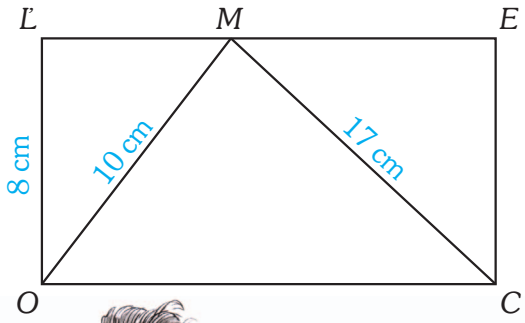

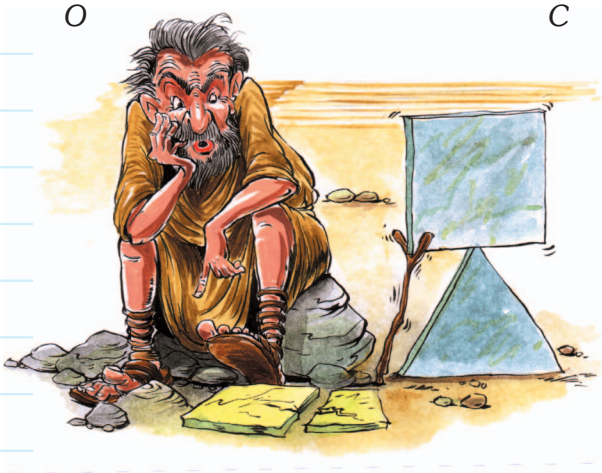

5 Lichobežník

A1 V náčrtku je jedna dĺžka zadaná **nesprávne**. Nájdi ju, zdôvodni, prečo je nesprávne a navrhni opravu.

a

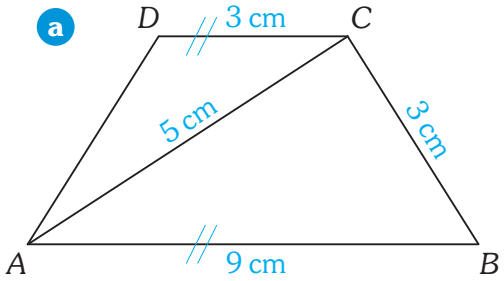

b

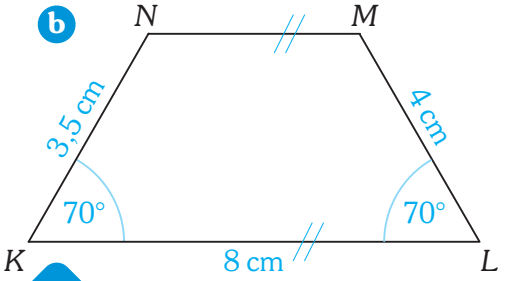

A2 Rišo si vystrihol dva lichobežníky rovnakých rozmerov, jeden z nich je na obrázku vyznačený modro. Chce si vystrihnúť ešte jeden trojuholník alebo štvoruholník tak, aby vedel zo všetkých troch útvarov zložiť štvorec. Koľkými rôznymi spôsobmi môže k sebe priložiť dva lichobežníky tak, aby sa dali tretím útvarom doplniť na štvorec? Vysvetli svoj postup.

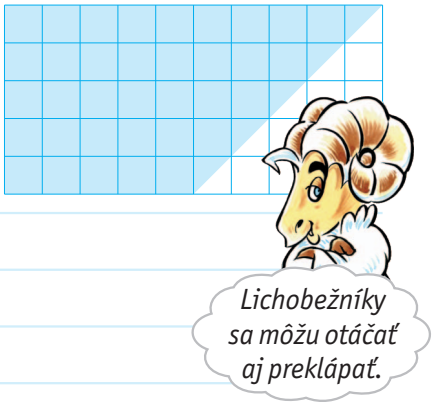

A3

Simona našla na internete iné odvodenie vzorca na výpočet obsahu lichobežníka než to, ktoré sa učili v škole. Snažila sa pochopiť, čo obrázok ukazuje a ako sa k vzorcu dopracovať. Preskúmaj obrázok aj ty. Opíš, čo sa s lichobežníkom deje, a ako možno k vzorcu dospieť.

$$S = \frac{(a + c) \cdot v}{2}$$

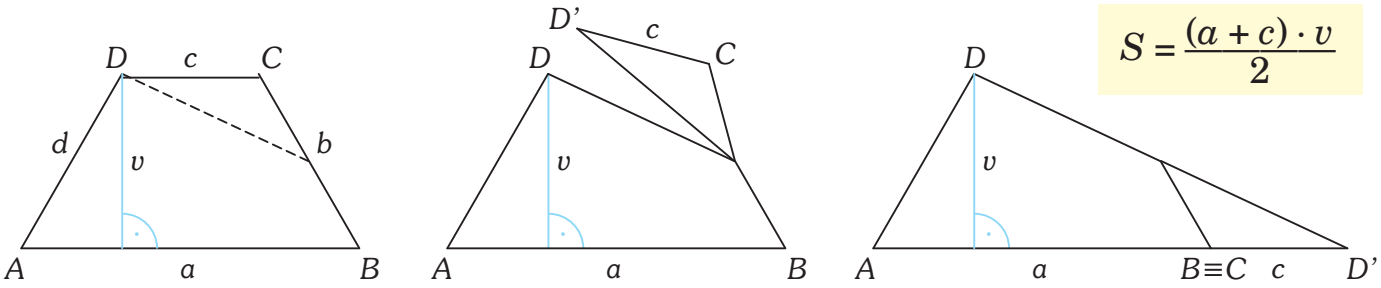

A4

Dano rozdelil obdĺžnik na obrázku na 6 rôznych útvarov, vypočítal ich obsahy a tie nazval H, Y, B, R, I, D.

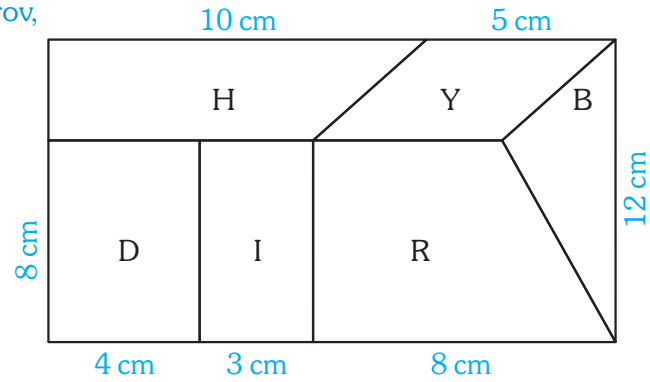

a Má pravdu, keď tvrdí, že $H + B = R$? Zdôvodni svoju odpoveď.

b Doplň prirodzené čísla do Danovej rovnosti tak, aby bola pravdivá. ☐ · I + ☐ · D = ☐ · Y

A5

a Ktoré dva z útvarov A, B, C, D, E na obrázku majú rovnaký obsah? Zdôvodni svoju odpoveď.

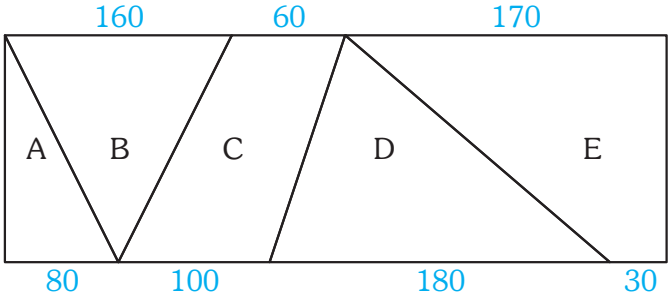

b Samo povedal: *„Nemusím nič počítať! Stačí, keď si napíšem dĺžku základne každého trojuholníka, k tomu súčty dĺžok základní každého lichobežníka a tieto čísla porovnám.“* Má pravdu? Prečo?

A6

Z rovnako dlhých zápaliek sme vytvorili útvar na obrázku. Keď z tohto útvaru odoberiem jednu alebo dve vnútorné zápalky, dostanem buď rovnobežník a trojuholník, alebo lichobežník. Zisti, ktoré tvrdenia platia pre jednotlivé prípady.

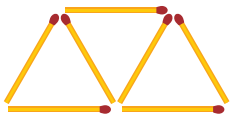

a

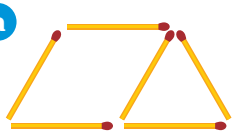

Vzniknutý rovnobežník je kosodĺžnik. **áno – nie**

Pretože

b

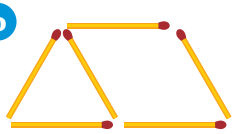

Obsah vzniknutého rovnobežníka je dvojnásobkom obsahu vzniknutého trojuholníka.

áno – nie

Pretože

c

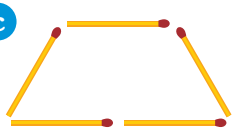

Vzniknutý lichobežník je rovnoramenný. **áno – nie**

Pretože

d

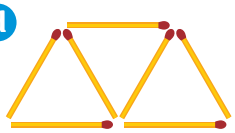

Všetky vzniknuté trojuholníky sú navzájom zhodné. **áno – nie**

Pretože